

MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI KONTEKSTIDA FARG'ONA VODIYSI

TURIZM SALOHİYATINING TAHLILI

Andijon davlat universiteti 3-kurs tayanch doktoranti

Mamatazizov Faryozbek Paxlavon o'g'li

Annotatsiya: Markaziy Osiyo geografik jihatdan strategik joylashuvi, boy madaniy merosi va tabiiy resurslari bilan ajralib turadigan hududlar qatoriga kiradi. Ushbu mintaqaning eng ahamiyatli qismlaridan biri Farg'ona vodiysi bo'lib, u o'zining o'ziga xos tabiiy go'zalligi, qadimiy tarixi hamda ko'p millatli va rang-barang madaniyati bilan ajralib turadi. Farg'ona vodiysi turizm sohasi uchun katta salohiyatga ega, chunki bu yerda O'zbekiston, Qirg'iziston va Tojikiston davlatlarining chegaralari tutashgan, mintaqa Markaziy Osiyo mamlakatlari turizm siyosatining alohida e'tibor markaziga aylangan. Turizm, iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotning muhim omili bo'lib, mintaqada yangi ish o'rinlarini yaratish, infrastruktura rivojlanishini jadallashtirish, aholi farovonligini oshirish borasida katta imkoniyatlarga ega. Ushbu tezisda Markaziy Osiyo davlatlari kontekstida Farg'ona vodiysi turizm salohiyatining tahlili haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Farg'ona vodiysi, Markaziy Osiyo, turizm salohiyati, turizm tahlili, madaniy meros, ekoturizm, chegaraoldi hududlar, turistik yo'nalishlar, tabiiy resurslar, iqtisodiy rivojlanish.

Farg'ona vodiysi turizm salohiyatining tahlilini olib borishda eng avvalo, uning tabiiy resurslar bazasiga to'xtalib o'tish lozim. Vodiyning tabiati o'zining xilma-xilligi va o'ziga xosligi bilan e'tiborni tortadi. Yashil dalalarning kengligi, tog' va vodiylarning go'zalligi, sofligi, transport qulayligi kabi omillar turistik oqimning ko'payishiga imkon beradi. Bularning barchasi, albatta, hududning diqqatga sazovor joylari va ekoturizm uchun qulay sharoit yaratadi. Farg'ona

vodiysida joylashgan tog'lar, daryolar, tabiiy parklar va landshaftlarning betakrorligi regional va xalqaro miqyosdagi sayyohlarni o'ziga jalb etish uchun yetarlicha sababdir. Shuningdek, mo'tadil iqlimi, toza havosi va tabiiy go'zalliklari ham sayyohlar uchun jozibadorlikni oshiradi. Turizm salohiyati tahlilida yana bir muhim omil — madaniy va tarixiy merosdir. Farg'ona vodiysi qadim zamonlardan buyon davlat tashkilotchiligi, hunarmandchilik va madaniyat markazi bo'lib kelgan. Bu yerda joylashgan qadimiy shaharlar, tarixiy obidalar, diniy maskanlar va hunarmandchilik mahsulotlari ko'plab xorijiy va mahalliy sayyohlarni jalb etadi. Tarixiy binolarning qayta ta'mirlanishi, madaniy festival va tadbirlarning o'tkazilishi mintaqa turistik salohiyatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Farg'ona vodiysi O'zbekistonning aholisi eng zich joylashgan hududi bo'lib, bu yerda xalqlarning urf-odatlar, tili, folklori va pazandachilik an'analari turistik mahsulot sifatida turli toifadagi sayyohlarni qamrab olish imkonini beradi.[1]

Mahalliy aholi ishtiroki turizm sohasida iqtisodiy hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Farg'ona vodiysi aholisining mehmondo'stligi, milliy taomlari, san'at va hunarmandchiligi taraqqiyot uchun mustahkam asos bo'la oladi. Aynan davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorliklar natijasida yangi loyihalar, zamonaviy mehmonxonalar, restoran va dam olish maskanlari qurilmoqda. Bu esa zamonaviy sayyohlik xizmatlari sifatini oshirish bilan bir qatorda, yangi ish o'rinlari yaratish va mahalliy aholi daromadlarini ko'paytirishga xizmat qiladi. Transport va logistika sohasida ham Farg'ona vodiysi ancha barakali hudud sifatida ajralib turadi. Aeroport va temir yo'l infratuzilmasining mavjudligi, avtomobil yo'llarining rivojlanishi sayyohlarga qulay va tez yetib kelish imkonini beradi. Ayniqsa, mintaqaviy integratsiyaning kuchayishi natijasida davlatlararo turistik marshrutlar tashkil qilinmoqda, bu esa o'zaro hamkorlikda yangi turizm turlarini ilgari surish, hudud salohiyatini kompleks ravishda rivojlantirishga asos bo'lmoqda. Logistik qulayliklar nafaqat sayyohlar oqimini ko'paytiradi, balki servis xizmatlari sifatini oshirish, investitsion muhitni yaxshilashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.[2]

Fargʻona vodiysida turizm sohasini rivojlantirishda xususiy sektorning oʻrni tobora kuchayib bormoqda. Koʻplab xususiy kompaniyalar, turistik firmalar hamda kichik va oʻrta biznes subyektlari yangi turistik mahsulotlarni taklif qilmoqda. Zamonaviy mehmonxona zanjirlari, ekoturizm bazalari, madaniy va sport tadbirlari doirasida amalga oshirilayotgan loyihalar hudud nufuzi va iqtisodiyotiga ilgʻor taʼsir koʻrsatmoqda. Xususiy sektor tashabbuslari innovatsion xizmatlarni ishlab chiqish, yangi turizm segmentlarini rivojlantirish uchun ham asos boʻlib xizmat qilmoqda. Davlat tomonidan koʻrsatilayotgan qoʻllab-quvvatlov ham Fargʻona vodiysi turizm salohiyatining ortishiga salmoqli hissa qoʻshmoqda. Sanoat, transport va infratuzilma tarmoqlari bilan uzviy bogʻliq boʻlgan turizm sohasida davlat dasturlari doirasida preferensiyalar, kreditlar, grant va subsidiyalar ajratilmoqda. Turistik zonalarini rivojlantirish, tarixiy obidalarini restavratsiya qilish, transport infratuzilmasini yangilash, ekologik xavfsizlik talablarini kuchaytirish kabi chora-tadbirlar Fargʻona vodiysi turistik reytingini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor hamkorligida xalqaro va mintaqaviy investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda, buning natijasida yangi texnologiyalar, ilgʻor tajribalar va innovatsion yondashuvlar joriy etilmoqda.[3]

Soʻnggi yillarda Fargʻona vodiysida turizm sohasida kadrlar tayyorlash, xizmat koʻrsatishni zamonaviylashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy qilish borasida ham eʼtiborga molik islohotlar olib borilmoqda. Turizm sohasida ishlaydigan xodimlar uchun malaka oshirish kurslari tashkil etilmoqda, xorijiy tillarda xizmat koʻrsatish sifati yaxshilanmoqda, zamonaviy axborot platformalari, mobil ilovalar va raqamli marketing vositalari keng tatbiq qilinmoqda. Sayyohlarga moʻljallangan maxsus dasturlar, interaktiv gid va xizmatlarni joriy qilish orqali mahalliy va xorijiy sayyohlarga qulayliklar yaratilmoqda. Fargʻona vodiysi hududida ekoturizm, agroturizm, madaniy turizm, biznes va sport turizmi kabi koʻplab turistik yoʻnalishlar salohiyati yuqori darajada. Ekoturizm tarafdorlari uchun noyob tabiiy maskanlar, milliy bogʻlar, togʻ-vodiy ekotizimlarining oʻziga xosligi diqqatga

sazovordir. Agroturizm sohasida esa mahalliy dehqonchilik va bog'dorchilik tajribasini amaliy ko'rsatish, milliy taomlarni tayyorlash mashg'ulotlari, an'anaviy hunarmandchilik ko'rgazmalarini o'tkazish imkoniyatlari mavjud. Madaniy turizm bo'yicha voha shaharlarining tarixiy yodgorliklari, arxitektura namunalari, muzeylar, teatr va galereyalar mahalliy va xorijiy mehmonlarga boy dastur taklif eta oladi. Farg'ona vodiysi hududida biznes va sport turizmi segmentlarining ham barcha jihatdan rivojlanishi kuzatilmoqda. Xalqaro va mintaqaviy sport musobaqalari, konferensiyalar, biznes-forumlar, ko'rgazma va yarmarkalar mavjud imkoniyatlardan yetarlicha foydalanishga zamin yaratmoqda. Shu bilan birga, mehmonxona infratuzilmasining kengayishi, transport-logistika imkoniyatlarining ortishi, xavfsizlik choralari va zamonaviy kommunikatsion texnologiyalarning joriy qilinishi ham turistik xizmatlar sifatini yanada yuqori bosqichga olib chiqmoqda.[4]

Farg'ona vodiysi turizm salohiyatining rivoji uchun regional va mintaqaviy hamkorlik kanallari kengaymoqda. Qirg'iziston va Tojikiston bilan chegaradosh hududlarda qo'shma loyihalar amalga oshirilayotgan bo'lib, hududlararo aloqalar va qo'shni mamlakatlar bilan transport-kommunikatsiya zanjiri mustahkamlanmoqda. Bu esa Markaziy Osiyoning boshqa hududlari va jahon bo'ylab sayyohlarni vodiylarga jalb etish uchun muhim rag'batdir. Hamkorlik natijasida transchegaraviy turizm loyihalari, turistik marshrutlar, regional turistik forumlar va tadbirlar keng yo'lga qo'yilmoqda. Bu jarayon mintaqaviy barqarorlik, iqtisodiy taraqqiyot va madaniy almashinuvga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Farg'ona vodiysining turizm salohiyatini to'liq namoyon qilish uchun ilg'or xorijiy tajribalar o'rganilib, zamonaviy boshqaruv uslublari, marketing strategiyalari amaliyotga tatbiq etilmoqda. Bu sohada yetakchi oliy o'quv yurtlari, ilmiy-tadqiqot institutlari va tarmoq mutaxasssilarining ishtiroki davlat siyosati va xususiy sektor tashabbuslari uzviyligini ta'minlamoqda. Turistik xizmatlarni xalqaro standartlar asosida ko'rsatish, xizmatning barqaror sifati hamda ekologik muhofaza tamoyillariga qat'iy amal qilish kelgusida Farg'ona vodiysi turizm sohasining raqobatbardoshligini kuchaytirish imkonini

beradi. Axborot texnologiyalari va raqamli innovatsiyalar turizm sohasida yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Farg'ona vodiysi bo'ylab virtual gidlik, onlayn xizmatlar, internet tarmog'ida keng qamrovli reklama dasturlari va mobil ilovalar orqali zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanilmoqda. Bu esa sayyohlarga zamonaviy axborot olish, safarini oldindan rejalashtirish, onlayn bron qilish, elektron xizmatlardan foydalanish imkonini beradi. Shu asosda, zamonaviy turizm infratuzilmasining shakllanishi va rivojlanishi mintaqada turizmni ilgari surishda asosiy vosita bo'lib xizmat qilmoqda.[5]

Farg'ona vodiysi turizm salohiyatining tahlili shuni ko'rsatadiki, mintaqada o'zining tabiiy, madaniy va iqtisodiy imkoniyatlari bilan nafaqat mamlakat, balki Markaziy Osiyo davlatlari miqyosida katta ahamiyatga ega. Hududdagi zamonaviy infratuzilmalar, qadimiy va zamonaviy turistik obyektlar, milliy an'analar, transport va logistika imkoniyatlari, servis xizmatlarining belgilangan darajada bo'lishi turizm sohasining ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligini ta'minlovchi omillardir. Mahalliy va xorijiy investitsiyalarning jalb qilinishi, davlat hamda xususiy sektorning samarali hamkorligi, ilg'or yondashuvlarning tatbiqi mintaqada turizm sohasining rivojiga servicesal oid darajada ta'sir ko'rsatmoqda.[6]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, Farg'ona vodiysi Markaziy Osiyo davlatlari kontekstida eng dinamika rivojlanayotgan va istiqbolli hududlardan biridir. Turizm salohiyatini har tomonlama rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektorning uzviy hamkorligi, innovatsion va integratsion yondashuvlarning qo'llanilishi, zamonaviy infratuzilmalarni joriy qilish, xalqaro va mintaqaviy hamkorlikni kuchaytirish lozim. Farg'ona vodiysi o'zining tabiiy va madaniy resurslari, ilg'or boshqaruv uslublari va zamonaviy texnologiyalari bilan Markaziy Osiyo mamlakatlari turizm sohasida yetakchi mavqega chiqishga to'liq haqli. Shu sababli, ushbu hududda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar va strategik loyihalar mintaqada taraqqiyotining yangi bosqichiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdug'aniyeva, D. M. (2018). "Farg'ona vodiysida turizm salohiyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari". Ijtimoiy-gumanitar fanlar, 3(1), 156-160.
2. Abdullayeva, G. A. (2019). "Hududiy turizmni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar: Farg'ona vodiysi misolida". O'zbekiston iqtisodiy axborot, 4(45), 25-28.
3. Alimova, S. S. (2017). "Farg'ona vodiysida turizm infratuzilmasini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari". Yosh olimlar va zamonaviy ilm, 2(21), 112-115.
4. Bazarova, D. T. (2020). "Turizm sohasini rivojlantirishda Farg'ona vodiysi salohiyatidan foydalanish imkoniyatlari". Turizm va madaniy meros, 1(5), 84-87.
5. Bobonazarova, G. X. (2021). "Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda Farg'ona vodiysi turizm salohiyati va uning ahamiyati". O'zbekiston iqtisodiy axborot, 2(56), 70-73.
6. Karimova, N. S. (2019). "Farg'ona vodiysi turizm salohiyatini oshirishda innovatsion xizmatlar ahamiyati". Ilm va taraqqiyot yo'li, 3(12), 49-52.
7. Mirzaxmedova, Z. A. (2022). "Markaziy Osiyo davlatlari integratsiyasi va Farg'ona vodiysi turizm salohiyati". Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot, 1(2), 102-106.
8. Tursunova, N. O. (2021). "Farg'ona vodiysida ekologik turizm va uning rivojlanish istiqbollari". Innovatsion taraqqiyot, 3(15), 88-93.